

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (HE 75/2007 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— lakialoite laiksi lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (LA 62/2007 vp — Tarja Filatov /sd

ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 27 päivänä syyskuuta 2007.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lakimies Pirjo Kainulainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Eva Ojala, Kansaneläkelaitos.

Lisäksi Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan lapsilisälakia muutettavaksi siten, että lapsilisän yksinhuoltajakorotusta nostetaan nykyisestä 36,60 eurosta 46,60 euroon lasta kohden kalenterikuukaudelta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2008 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 62/2007 vp ehdotetaan ensimmäisen lapsen lapsilisän korottamista 10,50 eurolla kalenterikuukaudessa, jotta se olisi samansuuruinen toisen lapsen lapsilisän kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä

syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa. Tähän liittyen ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen nostamista 10 eurolla kuu-kaudessa vuoden 2008 alusta lukien. Lapsilisa-
menojen arvioidaan lainmuutoksen johdosta lisääntyvän 18,8 miljoonaa euroa vuositasolla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksinhuoltajaperheistä noin 25 prosenttia eli 30 000 kotitaloutta joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Valiokunta pitää hyvänä, että yksinhuoltajaperheiden asemaa parannetaan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että toimeentulotukea tarvitsevan lapsiperheen käteen jäävä tulo ei uudistuksen johdosta kohene, koska lapsilisät otetaan huomioon toimeentulotuen määrää laskettaessa. Valiokunta on useissa yhteyksissä korostanut sosiaaliturvan tavoitteena viimesijaisen toimeentuloturvan eli toimeentulotuen merkityksen pienentämistä kotitalouksien tulojen muodostuksessa.

Hallitusohjelman mukaan työelämän ja sosiaaliturvan uudistuksen tavoitteena on taata kaikille riittävä ja aukoton sosiaaliturva. Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä tulee valiokun-

nan näkemyksen mukaan tarkastella toimeentulotuen varassa elävien lapsiperheiden aseman parantamista. Valiokunnan käsityksen mukaan järjestelmää tulee pikaisesti muuttaa siten, että toimeentulotukea saavat saatetaan yhdenvertaiseen asemaan muiden kanssa etuuksien korotuksia kohdennettaessa. Tämä on lapsilisän kohdalla mahdollista toteuttaa esimerkiksi korottamalla lapsen osuutta toimeentulotuessa tai etuoikeuttamalla lapsilisän korotus toimeentulotukea myönnettäessä. Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä on lisäksi syytä tarkastella voimassa olevan lain mukaan lapsilisän korotukseen oikeutetun yksinhuoltajan määrittelyn tarkoituksenmukaisuutta.

Aloite

Valiokunta on hyväksynyt lapsilisälain 7 §:n muutoksen hallituksen esittämällä tavalla. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että lakialoite LA 62/2007 vp hylätään.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
jäsen. Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Arja Karhuvaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Jukka Mäkelä /kok

Håkan Nordman /r (osittain)
Päivi Räsänen /kd
Pertti Salovaara /kesk
Paula Sihto /kesk (osittain)
Anni Sinnemäki /vihr
Lenita Toivakka /kok
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Yhdymme hallituksen esitykseen siltä osin kuin siinä korotetaan lapsilisän yksinhuoltajakorotusta kymmenellä eurolla (36,60 eurosta 46,60 euroon) vuoden 2008 alusta. Emme ole kuitenkaan tyytyväisiä siihen, että hallitus aikoo jättää suurimman osan lapsiperheistä ilman lapsilisien korotuksia. Lapsiperheiden asema yhteiskunnassamme kaipaava korjausta.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää sekä talousarvioaloitteen muodossa että rinnakkaislakialoitteena perheen ensimmäisen lapsen lapsilisän korottamista. Haluamme suunnata lapsilisän korotuksen kaikkiin lapsiperheisiin. Kuluttajatutkimusten mukaan ensimmäisestä lapsesta tulevat lisäksi miltei suurimmat kustannukset. Ensimmäisen lapsen lapsilisä korotettaisiin samansuuruiseksi toisen lapsen lapsilisän kanssa.

Hallitus aikoo korottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumaksuja ja sitoa ne indeksiin. Tällä lisätään lapsiperheiden menoja. Palvelumaksukorotuksista saatavia lisätuloja ei hallituksen mukaan myöskään jätetä kunnille niin, että ne voisivat käyttää tulot palvelujen tuottamiseen. Myös tämän vuoksi on sosiaalidemokraattien mielestä tärkeää tukea lapsiperheitä taloudellisesti.

Katsomme, että lapsiliseläkiä tulisi muuttaa siten, että perheen ensimmäisestä lapsilisään oikeuttavasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrä korotettaisiin nykyisestä 100 eurosta 110,50 euroon kalenterikuukaudessa. Myös sil-

loin, jos lapsi on kunnan kustannuksella hoidettavana laitospäivä- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä olisi 110,50 euroa kalenterikuukaudessa.

Köyhien lapsiperheiden osuus on kasvanut muuta väestöä nopeammin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kaikkein köyhimmät perheet eivät hyödy lapsilisäkorotuksista. Tämän vuoksi olemme esittäneet paitsi ensimmäisen lapsen lapsilisän korottamista, myös toimeentulotuen lapsen perusosan nostamista. Lisäksi katsomme, että lapsilisän maksamista myös 17-vuotiaille ja sen yhteensovittamista opintotuen ja muiden sosiaalietuuksien kanssa tulee selvittää. Samoin tulee mielestämme selvittää sitä, että lapsilisä otettaisiin osittain tai kokonaan toimeentulotuessa etuoikeutetuksi tuloksi niin, ettei se vaikuttaisi toimeentulotuen suuruuteen.

Yhdymme myös Päivi Räsäsen vastalauseeseen lausumaehdotusten 1 ja 3 osalta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotus

Laki

lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/1992) 7 §:n 1, 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1226/2003, seuraavasti:

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on lasta kohden 110,50 euroa kalenterikuukaudessa.

(3 mom. kuten StVM)

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä

maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 110,50 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 46,60 eurolla kalenterikuukaudessa.

Voimaantulosäännös
(Kuten StVM)

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2007

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esittämä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen nosto on tervetullut ja oikeansuuntaista perhepolitiikkaa. Ongelmalliseksi uudistuksen tekee se, että yksinhuoltajakorotus käytännössä leikkautuu toimeentulotukea saavilta perheiltä pois. Suomen noin 1,1 miljoonasta lapsesta noin 100 000 kasvaa toimeentulotukea saaneissa perheissä. Noin puolet toimeentulotukea saavista lapsiperheistä on yksinhuoltajia. Lapsilisät tulisi saada kristillisdemokraattien eduskuntaryhmän aloitteen (LA 21/2007 vp) mukaisesti ensisijaiseksi etuudeksi niin, että lapsilisän korottaminen ei vähentäisi toimeentulotukea.

Lapsilisätyöryhmä esitti jo vuonna 2001 lapsilisien sitomista indeksiin ja lapsilisien maksamista myös 17-vuotiaille. Lapsilisien reaaliarvo on kolmen vaalikauden aikana pudonnut yli 10 prosenttia. Inflaation kiihtyessä perhe-etuudet tosiasiallisesti valtaosalla lapsiperheistä pienistä korotuksista huolimatta reaaliarvoltaan edelleen leikkaantuvat, ennen muuta sen vuoksi, että lapsiperheiden tulonsiirtoja, kuten lapsilisiä tai kotihoidontukea, ei ole sidottu indeksiin. Lapsiperheiden köyhyysaste on viimeisen viidentoista vuoden aikana noussut viidestä prosentista yli 12 prosenttiin, eikä tämän suuntaista kehitystä tule enää sallia. Lapsilisät tulisi tämän vaalikauden aikana sitoa indeksiin osana lapsiperheiden toimeentulon turvaavaa ohjelmaa.

17-vuotiaat ovat alaikäisinä edelleen vanhempiensa elatusvastuulla ja lähes aina vanhempiensa elatuksen varassa, mutta ovat jääneet väliinputoajiksi lapsilisien suhteen. 17 vuoden ikärajan ylläpitämiselle lapsilisäjärjestelmässä

ei perheiden todellisuudesta löydy perusteita. Lapsilisän maksaminen tulee laajentaa koskemaan kaikkia alle 18-vuotiaita alentamatta peruslapsilisän tasoa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa.

Lapsilisään tarvitaan tasokorotus niin, että se tosiasiallisesti korvaa lapsen elatuksen kustannuksia. Tältä osin yhdyin sosialidemokraattien vastalauseeseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään kolme lausumaa.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsilisän muuttamiseksi kokonaan tai osittain etuoikeutetuksi tuloksi siten, ettei lapsilisiä vaikuta toimeentulotuen suuruuteen.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin parantaakseen lapsiperheiden toimeentuloa sitomalla lapsilisät indeksiin niiden ostovoiman turvaamiseksi.*
3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsilisäoikeuden laajentamiseksi koskemaan alle 18-vuotiaita.*

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2007

Päivi Räsänen /kd